

آسیب شناسی عزاداری

حجت الاسلام والمسلمین محمد سبحانی نیا*

اشاره

هر فرهنگ و آیینی، با گذشت زمان، از برخی دگرگونی‌های اجتماعی و اعتقادی اثر می‌پذیرد و در صورت بی‌توجهی به این روند، از هدف اصلی منحرف شده، به اصطلاح، دچار «آسیب» می‌گردد. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «لِكُلِّ شَيْءٍ آفَةٌ»^۱ هر چیزی را آفتی است. «آیین عزاداری نیز از این حکم مستثنا نیست. با توجه به جایگاه بلند و اهمیت عزاداری امام حسین علیه السلام، لازم است از آن به خوبی محافظت شود؛ زیرا کسی که بدون توجه به بحث آسیب‌ها، وارد عمل می‌شود، همچون باغبانی می‌ماند که بدون توجه به آفت‌ها، دست به کشت و کار می‌زند. بدیهی است که این نوع کشت و کار، ثمره مطلوبی برای او نخواهد داشت. در اهمیت این مسئله، همین بس که علی علیه السلام می‌فرماید: «هرکس آفت چیزی را نشناسد، قادر به خودداری و پیشگیری از آن نیست.»^۲

---

* عضو هیئت علمی دانشگاه کاشان.

۱. عبدالواحد تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، ص ۵۴۲.

۲. همان، ص ۴۱۹.

این نوشتار، طیّ دو محور کلی، به تبیین آسیب‌شناسی عزاداری اختصاص یافته است.

آسیب‌های عزاداری

به طور کلی، آسیب‌های عزاداری به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف. آسیب‌های محتوایی

۱. تحریف هدف عزاداری

تأمل در روایاتی که بر تداوم اقامه ماتم بر سیدالشهداء علیه‌السلام توصیه و تأکید دارند، بیانگر آن است که عزاداری برای ایشان، دلیلی بسیار فراتر از اظهار محبت به اهل بیت علیهم‌السلام دارد. حکمت شهادت حضرت، هرچه باشد، حکمت عزاداری برای ایشان نیز هست. اصلی‌ترین علت قیام و شهادت امام حسین علیه‌السلام، مبارزه با گمراهی و نادانی است: «بَدَلْ مُهَجَّتَهُ فَيْكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الضَّلَالَةِ وَ الْجَهَالَةِ»^۱ و خونس را برای تو نثار کرد تا بندگان را از گمراهی و نادانی نجات دهد. «در حقیقت، جهل، ریشه همه مصائب و مفساد جامعه بشری است. بر این اساس، اصلی‌ترین کار انبیا و اولیای الهی، ریشه‌کردن بیماری جهل در جامعه است.

تحریف هدف عزاداری، به چند شکل انجام شده است:

- نگاه تجزیه‌ای به اصل قیام عاشورا:

در نگاه شرع مقدس، عزاداری به منظور تداوم راه امام حسین علیه‌السلام در همه زمان‌ها، و مقابله و مبارزه با ظلم و جور و فساد زمانه می‌باشد. محدودکردن این

۱. ابن‌قولویه، کامل‌الزیارات، ص ۲۲۸.

نهضت بزرگ، به آمرزش گناهان و معرفی امام حسین علیه السلام به «فدایی امت گنهکار»، تعریف نهضت حسینی است. البته این سخن، بدان معنا نیست که پاک‌سازی معنوی، از نتایج و فواید عزاداری نیست؛ بلکه غرض، پرهیز از نگاه تجزیه‌ای به هدف عاشورا است.

- جدایی عزاداری از سیاست:

«تشیع انگلیسی» یا «شیعه لندن»، اصطلاحی است که مدتی بر سر زبان‌ها افتاده است. پس از «اسلام آمریکایی» که امام خمینی علیه السلام در برابر اسلام ناب محمدی تبیین کردند، رهبر انقلاب و نخبگان کشور، از تهدیدی به نام «تشیع انگلیسی» پرده برداشتند. درباره چرایی اطلاق «تشیع انگلیسی» به این جریان، باید گفت: اولاً، مرکزیت رسانه‌ای و فعالیت‌های تبلیغی و تخریبی این جریان، در لندن قرار دارد. ثانیاً، استعمار پیر انگلستان که مهارت خاصی در ایجاد فرقه‌هایی همچون: وهابیت، بابیت و بهائیت دارد، از این جریان حمایت می‌کند.

رهبر معظم انقلاب، در موارد و مناسبت‌های مختلف نیز بر کلیدواژه‌های «تسنن آمریکایی» و «تشیع آمریکایی» تأکید داشته‌اند. در آخرین مورد نیز ایشان در سالگرد رحلت امام خمینی علیه السلام در حرم مطهر امام، بار دیگر ضمن تبیین اختلاف افکنی آمریکا در میان شیعه و سنی، تصریح کردند:

«به این هم شیعه توجه کند هم سنی؛ بازی دشمن را نخورند. آن تسننی که آمریکا از آن حمایت کند و آن تشیعی که از مرکز لندن صادر شود به دنیا، اینها مثل هم هستند. هر دو، برادران شیطان هستند و هر دو، عوامل آمریکا و غرب و استکبار هستند.»^۱

تشیع انگلیسی، شاخصه‌هایی دارد؛ اولین ویژگی آن، جداکردن عزاداری از مفاهیم سیاسی است. این گروه، با القای سکولاریزم پنهان در هیئت‌های مذهبی، معتقدند: جلسات اهل بیت علیهم‌السلام، نباید سیاسی باشد؛ این در حالی است که واقعه عاشورا و قیام امام حسین علیه‌السلام، سیاسی‌ترین فعل امامان معصوم علیهم‌السلام در طول تاریخ بوده و انقلاب اسلامی ما نیز ادامه همان قیام است. سکولاریزاسیون هیئت‌ها، سیاست بی‌امان جبهه استکبار است.

مقام معظم رهبری در این باره فرمودند: «هیئت‌ها نمی‌توانند سکولار باشند؛ هیئت امام حسین سکولار، ما نداریم! هرکس علاقه‌مند به امام حسین است، یعنی علاقه‌مند به اسلام سیاسی است، اسلام مجاهد است، اسلام مقاتله است، اسلام خون‌دادن است، اسلام جان‌دادن است؛ معنای اعتقاد به امام حسین، این است.»^۱

افراط در مسائل فرعی و تحت‌الشعاع قراردادن مسائل اصلی و اصرار بر عاطفه، بدون فکر و محتوا، از ویژگی‌های تشیع انگلیسی است. آنان می‌خواهند تصویری از عاشورا در ذهن مردم بسازند که فقط برای اشک و آه و ناله صرف باشد و بهره‌برداری دیگری از این قیام انسان‌ساز به منظور مقابله با ظالم و اصلاح مفاسد و ناهنجاری‌ها صورت نگیرد. از این رو، سکولارمنشانه می‌کوشند عاشورا را از مسائل سیاسی جدا کنند. این در حالی است که خطبه‌ها و سخنان امام حسین علیه‌السلام از آغاز حرکت از مدینه به سوی مکه و کربلا، به‌خصوص سخنان ایشان در روز عاشورا، از جمله شعار جاودان «هَبِّهَاتِ مِنَّا الدَّلَّةَ» نشان می‌دهد که قیام حسینی، یک حرکت سیاسی بر ضد ظلم فاسق و فاسدی به نام «یزید»

۱. ر.ک: پایگاه اینترنتی آیت‌الله خامنه‌ای، «دسترس‌ی در: ۱۳۹۲/۸/۲۰»، نشانی:

بوده است. امام حسین علیه السلام در منزلگاه «بیضه» فرمودند: «ای مردم! پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «هرکس سلطان ستمگری را ببیند که حرام خدا را حلال شمرده، پیمان الهی را شکسته، با سنت رسول خدا مخالفت ورزیده و در میان بندگان خدا به ستم رفتار می کند، چنانچه با زبان و کردارش با وی به مخالفت برنخیزد، سزاوار است خداوند او را در جایگاه آن سلطان ستمگر (دوزخ) بیندازد.»^۱

امام خمینی رحمته الله علیه فرموده‌اند: «جنبه سیاسی این مجالس، بالاتر از همه جنبه‌های دیگر هست. بی خود بعضی از ائمه ما نمی فرمایند که برای من در منابر روضه بخوانند. بی خود نمی گویند ائمه ما به اینکه هرکس که بگرید، بگریاند یا صورت گریه، گریه کردن به خودش [بگیرد]، اجرش فلان فلان است. مسئله، مسئله گریه نیست. مسئله، مسئله تباهی نیست. مسئله، مسئله سیاسی است که ائمه ما با همان دید الهی که داشتند، می خواستند که این ملت‌ها را با هم بسیج کنند و یکپارچه کنند از راه‌های مختلف. اینها را یکپارچه کنند تا آسیب‌پذیر نباشند.»^۲

۲. استناد به منابع غیر معتبر

از دیگر آسیب‌هایی که به خصوص در قرن‌های اخیر، عزاداری امام حسین علیه السلام را تهدید می کند، استناد بعضی از اهل منبر و مرثیه‌سرایان، به منابع غیر معتبر است. این روزها، از زبان امام حسین علیه السلام یا حضرت زینب علیها السلام سخنانی در قالب روضه بیان می شود که در منابع معتبر نیامده است. بدیهی است، این کار پیامدهای زیان‌باری به دنبال خواهد داشت.

۱. ابی مخنف کوفی، وقعة الطف، ص ۱۷۲.

۲. امام خمینی رحمته الله علیه، صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۳۲۳.

۳. غُلُو و افراطی‌گری

گزارش‌های ذلت‌بار و پایین‌آوردن اهل‌بیت علیهم‌السلام از جایگاه واقعی آنها و نیز غلو یا بالاتر بردن آنان از جایگاه حقیقی‌شان، متأسفانه، دو آفتی است که در برخی مجالس مرثیه‌سرایی مشاهده می‌شود. امام رضا علیه‌السلام فرموده است: «مخالفان ما، سه نوع حدیث در فضایل ما جعل کرده‌اند: اول، غلو؛ دوم، کوتاهی‌کردن در حق ما؛ سوم، تصریح به بدی‌های دشمنان ما و دشنام‌دادن به آنان. مردم، وقتی احادیث غلوآمیز آن دسته را می‌شنوند، شیعیان ما را تکفیر می‌کنند؛ و چون کوتاهی در حق ما را می‌شنوند و اهل‌بیت علیهم‌السلام را در حد علمای دین می‌بینند، در همین اندازه به آنها معتقد می‌شوند؛ و زمانی که دشنام به دشمنان ما را می‌شنوند، ما را دشنام می‌دهند.»^۱

جریان شیعه انگلیسی با ادعای دفاع از اسلام اهل‌بیت علیهم‌السلام، برخلاف مشی اهل‌بیت علیهم‌السلام، افراطی‌گری و غلو می‌کنند. در برخی مجامع و هیئت‌های مذهبی کشور، اشعاری خوانده می‌شود که در ضمن آن، لفظ جلاله «الله» را به معصومان علیهم‌السلام و غیرآنان نسبت می‌دهند؛ مثلاً گفته می‌شود: «من، علیّ اللّهی ام»، «من، حسین اللّهی ام»، «من، زینب اللّهی ام». این افراد، آگاهانه یا ناخودآگاه، در خدمت اهداف دشمنان اهل‌بیت علیهم‌السلام قرار گرفته‌اند. مقام معظم رهبری، این‌گونه تعبیر را مناسب افراد معتقد به مکتب معصومین علیهم‌السلام نمی‌داند و می‌فرماید: لازم است به این اشخاص تذکر داده شود و آنها را از این کار نهی کرد. برای بزرگداشت مقام آن بزرگواران، راه‌های خوب، سنجیده و معقولی وجود دارد که به این‌گونه سخنان نیازی نیست.^۲

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲۶، ص ۲۳۹.

۲. استفتانات جدید، ج ۱، ص ۵۱۷.

در حال حاضر، افراطی‌گری به شکل دیگری ظهور و بروز کرده است. تشیع لندن، در شبکه‌های ماهواره‌ای خود، مقدسات اهل تسنن را به باد فحش و لعنت می‌گیرند. این کارها، بزرگ‌ترین بهانه را به تکفیری‌ها برای شیعه‌کشی داده است. از این رهگذر، می‌گوییم: شیعه لندن و اندیشه تکفیر، دوروی یک سکه‌اند. جریان تشیع انگلیسی، به صورت گسترده‌ای با دلایل واهی به تکفیر سایر فرق مسلمان می‌پردازند؛ درحالی‌که تکفیر در اسلام، دارای شرایط و ضوابط دقیق فقهی و حقوقی است و به همین سادگی، به هرکسی نمی‌توان تهمت کُفر زد. مهم‌ترین اقدام سوء شبکه‌های ماهواره‌ای که وابسته به «تشیع انگلیسی» هستند، تأکید بر برگزاری جشنی موسوم به «عید الزهراء» به مناسبت مرگ خلیفه دوم و نیز اهانت مکرر به همسر پیامبر اسلام ﷺ می‌باشد.^۱

ب. آسیب‌های شکلی

از نظر فقهی، عبادات واجب یا مستحب، توقیفی هستند؛ بدین معنا که اصل عبادت و چگونگی آن، باید توسط ادله شرعی اثبات شود؛ در غیر این صورت، عملی که به‌عنوان عبادت انجام می‌شود، بدعت محسوب می‌گردد و نه تنها مطلوب نیست، بلکه ممنوع و حرام است.

استحباب عزاداری برای سالار شهیدان، بر مبنای ادله قطعی، ثابت است؛ مشروط به اینکه عزاداری، موجب وَهْن مکتب اهل بیت علیهم‌السلام نگردد و یا همراه با انجام عملی نامشروع نباشد. آسیب‌هایی که به ساختار و شکل عزاداری مربوط می‌شوند، عبارت‌اند از:

۱. ر.ک: پایگاه خبری مشرق، کد خبر: ۳۷۸۳۰۵، «دسترس‌ی در: ۱۶/۳/۱۳۹۴»، نشانی:

۱. قمه‌زنی

از جمله مهم‌ترین آسیب‌ها در مجالس عزاداری امام حسین علیه‌السلام، آسیب‌رساندن به بدن در خلال عزاداری است و از بدترین حالات آسیب‌رسانی به بدن، قمه‌زنی است. یکی از شاخصه‌های جریان تشیع انگلیسی، این است که روی احساسات شیعی انگشت می‌گذارند تا بتوانند از طریق برانگیختن عواطف مردم، برای خود سربازگیری کنند؛ مثلاً آنها سراغ قمه‌زنی رفته‌اند و هرکسی را هم با قمه‌زنی مخالف باشد، مخالف حسین بن علی علیه‌السلام و تشیع معرفی می‌کنند. این جریان، علاوه بر قمه‌زنی، سراغ روش‌های غلط و تحریف‌شده هم رفته است؛ به‌عنوان مثال، روی خار، آتش یا چیزهای آتشین راه می‌روند و یا خود را روی زمین می‌کشند و کارهای عجیب و غریب می‌کنند.

این حرکات، نه‌تنها با شعائر حسینی ارتباطی ندارد، بلکه قیام عاشورا را در دیدگاه مردم دنیا به یک کار خرافی، بی‌معنا، بی‌هدف و بیهوده تبدیل می‌کند و موجب می‌شود آنهایی که می‌خواهند به تشیع یا اسلام حقیقی و ناب روی بیاورند، از آیین اسلام روی‌گردان شوند. اگر بنا بود قمه‌زنی از مهم‌ترین شعائر حسینی باشد، باید اول علمای ما این کار را انجام بدهند؛ اما در طول تاریخ، حتی یک عالم شیعه را نمی‌توان پیدا کرد که قمه زده باشد؛ زیرا اصلاً قمه‌زنی، در بین شعائر حسینی رسم نبوده است. به گفته برخی تاریخ‌نگاران و شرح‌حال‌نویسان، این شیوه از عزاداری، از روزگار قاجاریه و به‌وسیله «آقا فاضل دربندی» مؤلف کتاب اسرار الشهادة، تأسیس و ترویج شده است.^۱

- حمایت انگلیس از قمه‌زنی:

انگلیس به‌شدت از رفتارها و اقدام‌های مشابه قمه‌زنی دفاع می‌کند؛

۱. مهدی بامداد، شرح رجال ایران در قرن ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ هجری، ج ۴، ص ۱۳۸.

درحالی‌که پارلمان انگلیس، اجتماع شیرخوارگان را در مراسم عزاداری، نشانه ترویج خشونت معرفی می‌کند! در حسینیه لندن، وابسته به تشیع انگلیسی، مراسم قمه‌زنی رخ می‌دهد و پلیس لندن، از آنها حفاظت می‌کند و حتی فیلم‌بردای می‌نماید تا آن را در سطح جهان، منتشر کرده و بگوید شیعه، به خودش بی‌رحم است؛ چه رسد نسبت به دیگران!^۱

همین که انگلیس از قمه‌زنی شیعه خوشش آمده، مشخص می‌کند که این کار، به نفع آنهاست. آیا یک شیعه حسینی بصیر، نباید فکر کند چرا انگلیس که سرچشمه همه خباثت‌های غرب و مؤسس وهابیت است، از قمه‌زنی ما خوشحال است؟ همکاری انگلیس در راه‌اندازی ۱۶ شبکه شیعه لندن جهت لعن و قمه‌زنی علنی و اهدای قمه رایگان و حتی پول به برخی فریب‌خوردگان و مغرضان، چه معنایی می‌دهد؟^۲

نکته قابل توجه این است که اگر در قسمت «Images» موتورهای جست‌وجو مانند گوگل، کلمه «عاشورا» به زبان فارسی تایپ شود، تقریباً تمام تصاویر به‌نوعی مربوط به معرفت عاشورا و امام حسین علیه السلام است؛ ولی زمانی که کلمه «عاشورا» به زبان انگلیسی تایپ شود، تصاویر مربوط به قمه‌زنی نشان داده می‌شود. گویی تنها فعلی که شیعیان در عاشورا انجام می‌دهند، فقط قمه‌زنی است. این نشان می‌دهد که موتورهای جست‌وجو و پایگاه‌های اینترنتی خارجی، تلاش دارند که حقیقت واقعه کربلا به گوش دنیا نرسد و عاشورا با قمه‌زنی معرفی گردد. مقام معظم رهبری، در این مورد مطلب جالبی را نقل فرموده‌اند:

۱. ر.ک: پایگاه خبری - تحلیلی قدس‌آنلاین، «دسترسی در: ۱۳۹۳/۱۰/۲۳».

۲. ر.ک: پایگاه خبری بولتن‌نیوز، «دسترسی در: ۱۳۹۳/۹/۲».

«اخیراً مطلبی را کسی به من گفت که خیلی برایم جالب و عجیب بود؛ برای شما هم آن مطلب را نقل می‌کنم؛ کسی که با مسائل کشور شوروی سابق و این بخشی که شیعه‌نشین است، جمهوری آذربایجان، آشنا بود، می‌گفت: آن وقتی که کمونیست‌ها بر منطقه آذربایجان شوروی سابق مسلط شدند، همه آثار اسلامی را از آنجا محو کردند؛ مثلاً مساجد را به انبار تبدیل کردند؛ سالن‌های دینی و حسینیه‌ها را به چیزهای دیگری تبدیل کردند و هیچ نشانه‌ایی از اسلام و دین و تشیع باقی نگذاشتند؛ فقط یک چیز را اجازه دادند و آن، قمه‌زدن بود... چرا؟ چون خود قمه‌زدن، برای آنها یک وسیله تبلیغ بر ضد دین و بر ضد تشیع بود. بنابراین، گاهی دشمن از بعضی چیزها این‌گونه علیه دین استفاده می‌کند. هر جا خرافات به میان بیاید، دین خالص، بدنام خواهد شد.»^۱

گفته شده است: «در سال ۱۳۲۴ شمسی، سفارت انگلیس در ایران، تعداد ۱۵۰۰۰ قمه خرید و به هیئات مذهبی اهدا کرد که خودتان را بزیند و کاری به کار ما نداشته باشید.»^۲

- مواضع مراجع در برابر قمه‌زنی:

علما و مراجع معظم تقلید، در این مسئله اجماع دارند که هر عملی که موجب «وهن اسلام» گردد، حرام است و باید از آن خودداری کرد.^۳ اینجاست که درد و رنج پنهانی عالمان دلسوز و فقهای دین‌شناسی چون آیت‌الله العظمی

۱. ر.ک: پایگاه اینترنتی آیت‌الله خامنه‌ای، «دسترس‌ی در: ۱/۱/۱۳۷۶»، نشانی:

www.farsi.khamenei.ir

۲. ر.ک: پایگاه اینترنتی رهپویان وصال، مقاله «دفاع از حریم شیعه»، قسمت نهم، نشانی:

www.rahpouyan.com

۳. سید محسن محمودی، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، ص ۳۳.

حکیم علیه السلام برایمان روشن‌تر می‌شود که فرمودند: «انَّ قَضِيَّةَ النَّطْبِيرِ هِيَ غَصْبَةُ فَي حُلْفَوْمِنَا؛^۱ قضیه قمه‌زنی، چون خاری در گلوی ماست.»

۲. فرقه‌گرایی و اختلاف افکنی

انگلیسی‌ها در طول دهه‌های گذشته، فرقه احمدیه را در هندوستان، فرقه بابیه را در ایران، و وهابیت را در عربستان پایه‌گذاری کردند تا در میان مسلمانان، تفرقه و آشوب برپا کنند. استعمار پیر، امروز نیز جریان تشیع لندن را پایه‌گذاری کرده است تا شکل جدیدی از عامل تفرقه و اختلاف را در میان مسلمانان راه‌اندازی نماید. اهانت به همسران و اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله به بهانه عزاداری برای ائمه معصومین علیهم السلام که با نظر منفی بسیاری از علما و مراجع روبه‌رو شده، بخش قابل توجهی از رفتارهای این گروه را نمایش می‌دهد. تشیع لندن با به‌کارگیری شیوه‌های تبلیغاتی و هزینه‌کرد میلیون‌ها دلار، درصدد ایجاد تفرقه میان فرق اسلامی برآمده‌اند. اساس عملکرد این گروه، بر شعار معروف انگلیسی که می‌گوید: «تفرقه انداز و حکومت کن»، متمرکز شده است. توهین به مقدسات اهل سنت و فحاشی نزد آنان، از ضروریات تشیع لندن است.

این جریان، تاکنون بارها به ساحت علمای بزرگ اهل سنت و شیعیان بی‌احترامی کرده و از عبارات‌های ناپسندی در مواجهه با آنان بهره برده است. اعمال و رفتار سخیف برخی شیعه‌نمایان، هیچ سابقه‌ای در سیره اهل بیت علیهم السلام ندارد؛ به طور نمونه، درحالی‌که امیر مؤمنان علیه السلام، چه در زمان خلافت خود یا پیش از آن، نقدهای قوی و مستدلی از عملکرد خلفا داشته‌اند، اما تاریخ هیچ‌گاه رفتار سبک و توهین‌آمیزی که خالی از ادب و اخلاق اسلامی باشد، نسبت به خلفای اهل سنت از ایشان ذکر نکرده است.

۱. ر.ک: مهدی مسائلی، قمه‌زنی؛ سنت یا بدعت.

نمونه بارز دیگر از این سیره، رفتار امام صادق علیه‌السلام با اهل سنت در زمان خود است. معاویه بن وهب می‌گوید: «به امام صادق علیه‌السلام عرض کردم: چگونه شایسته است برای ما که با قوم خود و مردمانی که با ما آمیزش دارند و شیعه نیستند، رفتار کنیم؟ امام علیه‌السلام فرمود: به پیشوایان خود نگاه کنید و از آنها پیروی کنید. آن‌گونه که آنان رفتار می‌کنند، شما نیز همان‌طور رفتار کنید. به خدا سوگند! آنها به عیادت بیمارانشان می‌روند و بر جنازه‌هایشان حاضر می‌شوند و به سود و ضرر آنها گواهی می‌دهند و امانت‌های آنان را به آنها بر می‌گردانند.»^۱

شیعه لندنی فکر می‌کند تبلیغ شیعه با مجادله‌ها و مناظره‌های خصمانه صورت می‌گیرد؛ درحالی‌که اهل بیت علیهم‌السلام بهترین روش در معرفی شیعه را مرادوه، همنشینی و مخالطه با سایر مسلمانان در تمامی سطوح زندگی دینی و اجتماعی و ترسیم چهره‌ای خوب و درخشان از شیعه در اذهان عمومی می‌دانستند. پس، اگر کسی سیره اهل بیت علیهم‌السلام را به‌عنوان الگویی برای زندگی خویش انتخاب نموده باشد و در این مسیر، خود را شیعه واقعی آن بزرگواران می‌داند، هیچ‌گاه در انتخاب چنین روش شایسته‌ای در برخورد با مخالفان مذهبی، دچار شک و تردید نخواهد شد.

چه کسی است که شک داشته باشد جلسات لعن و توهین به مقدسات اهل سنت، اختلاف‌های گسترده‌ای را بین امت اسلامی به وجود آورده و در نتیجه، کشتارهای بسیاری را در بین جامعه اسلامی و به دست مسلمانان رقم زده است؟

بر این اساس، مقام معظم رهبری در فتوایی تاریخی، در مهرماه سال ۱۳۸۹ش در پاسخ به استفتای جمعی از علما و فرهیختگان جهان اسلام،

۱. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۶۳۶.

فرمودند: «اهانت به نمادهای برادران اهل سنت، از جمله اتهام‌زنی به همسر پیامبر اسلام، حرام است. این موضوع، شامل زنان همه پیامبران و به‌ویژه سید الانبیاء پیامبر اعظم، حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، می‌شود.»^۱

۳. برهنگی

یکی از شایع‌ترین آسیب‌های موجود در عزاداری‌ها، برهنگی عزاداران در حالت عزاداری و سینه‌زنی است؛ اگرچه از سوی شرع مقدس درباره این نوع رفتار، اشکالی وارد نگردیده، اما به دلیل آنکه عموماً صحنه‌های عزاداری تصویربرداری شده، در اختیار عموم مردم قرار می‌گیرد، پخش چنین تصاویری در جامعه رفته‌رفته موجب بروز حالت‌های افراطی و غلط می‌شود. از این رو، بسیاری از علما و مراجع تقلید، بارها از موضوع برهنه‌شدن بعضی افراد در هیئت‌های عزاداری ابراز نگرانی کرده‌اند. به نظر مقام معظم رهبری، در مجالس عزاداری هرکاری که سبب شود دشمنان از این کار بر ضدّ مکتب تشیع یا شیعیان سوء استفاده کنند و سبب تفرقه بین مسلمانان باشد، حرام است و باید از این گونه اعمال پرهیز کرد.^۲

لخت‌شدن در مراسم عزاداری، فضیلت و ارزش خاصی ندارد و هیچ‌گونه تأکیدی بر آن نشده؛ بلکه در جاهایی که این مراسم در معرض دید و تماشای خانم‌ها می‌باشد، ترک این کار بهتر است و بی‌شک، عزاداری با لباس مناسب‌تر است؛ بلکه اگر لباس بر تن نکردن، کمک به گناه باشد، جایز نیست. به نظر آیت‌الله مکارم شیرازی: «احتیاط آن است که عزاداران حسینی، لخت نشوند؛

۱. آیت‌الله خامنه‌ای، أجوبة الإستفتائات، م ۱۴۴۹.

۲. ر.ک: پایگاه اینترنتی آیت‌الله خامنه‌ای، «تاریخ دسترسی: ۱۳۹۰/۳/۳»، نشانی:

عریان نشوند. آیا فردی در مجلس ترحیم پدرش اگر لخت شود، این جزء آداب عزاداری است؟ برادران بر لخت‌شدن اصرار نداشته باشند؛ اما برای عزاداری، می‌توان مقداری از سینه را باز گذاشت.»^۱

۴. مداحی پاپ

تهاجم فرهنگی همه‌جانبه غرب در جوامع اسلامی، سبب شده است که حتی نگرش برخی شیعیان نیز در بعضی از موارد دگرگون شود. فرهنگ عزاداری و مدیحه‌سرایی نیز از این تغییرات مصون نبوده و نمونه بارز این تأثیر را می‌توان در ظهور شیوه‌ای جدید از مداحی به نام «مداحی پاپ» دانست. برخی مداحان کنونی، به‌راحتی از آهنگ‌های موسیقی پاپ غربی الگو گرفته، از آن برای مداحی استفاده می‌کنند؛ درحالی‌که موسیقی پاپ، کارکرد خودش را دارد و شأن مداحی بالاتر از آن است که بخواهیم در آن از موسیقی پاپ استفاده کنیم.

بسیاری از علما، با این روش برخورد کرده، آن را جایز نمی‌دانند. مقام معظم رهبری در این باره اظهار داشته‌اند: «بعضی از آهنگ‌ها، آهنگ‌های بدی است، آهنگ‌های غلطی است، آهنگ‌های لهوی است؛ این را نباید به وادی حرفه مداحی و خواندن مداحی کشاند. عیبی ندارد که شکل‌های جدیدی را در خواندن و قرائت اشعار و آهنگ‌سازی‌های گوناگون ابتکار کنید؛ اما از این تشابه و تداخل، پرهیزید. البته آهنگ‌های لهوی مضلّ عن سبیل‌الله را می‌گوییم؛ نه حالا هر آهنگی که یک وقتی در یک مضمون دیگری خوانده شده، آن را بخواهیم منع کنیم؛ نه. آهنگ‌هایی که لهوی است و مضلّ عن سبیل‌الله است، اینها را نیاورید.»^۲

۱. <http://darheirat.blogfa.com/post/۳۳۹>

۲. خبرگزاری میزان، کد خبر ۷۸۴۴۸، ۹۴/۷/۲۲.

۵. اختلاط زنان و مردان

دین اسلام برای همه آحاد و اقشار جامعه در هر عرصه‌ای، دستور و برنامه‌ای خاص دارد که رعایت بی‌قید و شرط آن، انسان را به کمال خویش نایل می‌سازد. زن نمونه شیعی، وقتی می‌تواند رضایت اهل بیت علیهم‌السلام و در رأس ایشان، حضرت فاطمه زهرا علیها‌السلام را جلب کند که به دستور ایشان عمل کند. اختلاط زنان و مردان در دسته‌های عزاداری و به‌خصوص در حاشیه مراسم‌ها و بی‌توجهی مسئولان هیئات در برخی موارد، موجب سودجویی برخی دختران و پسران بیماردل می‌گردد.

۶. مردم‌آزاری

عزاداری نباید به مردم‌آزاری منتهی شود. عده‌ای به بهانه عزاداری و پخش نذری‌ها، خیابان را ملک شخصی خود فرض می‌کنند و باعث بروز شلوغی و ترافیک، آن هم در برخی خیابان‌های پُر رفت‌وآمد و کم‌عرض می‌گردند و در عمل، سبب آزار و اذیت مردم و ساکنان این خیابان‌ها می‌شوند.

با نگاهی به آموزه‌های اسلامی و روح احکام و قوانین اسلامی، این معنا دانسته می‌شود که اعمال صالح، اعمالی‌اند که به واسطه آنها، انسان‌ها و حتی موجودات دیگر، مورد اذیت و آزار قرار نمی‌گیرند. خداوند حج را به‌عنوان بزرگ‌ترین دستور الهی معرفی می‌کند؛ اما در انجام این واجب الهی، هرگونه اذیت و آزار نسبت به مردمان در سخن‌گفتن و رفتار و جدل و درگیری کلامی و فیزیکی، منع شده و از حجاج خواسته شده تا به دور از هرگونه اعمال زشت و بد و خشونت‌آمیز کلامی و رفتاری، حج را به‌جا آورند؛^۱ حتی باید به‌گونه‌ای عمل کنند که موجودات دیگر نیز اذیت و آزار نشوند و به محیط زیست گیاهی و

۱. بقره، آیه ۱۹۷.

جانوری زیانی نرسد؛ وگرنه باید ضرر و زیان آن را با انجام برخی مناسک و اعمال جبران کنند.^۱ وقتی خداوند انجام شعایر الهی واجب، مانند حج را به‌گونه‌ای قرار می‌دهد که بدون اذیت و آزار دیگران یا جانوران باشد، پس، چگونه ممکن است انجام امور مستحب، از قبیل عزاداری را با اذیت و آزار، موجب تقرب به خود و پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام بدانند؟ بنابراین، در انجام عزاداری باید مواظبت کرد تا موجبات آزار دیگران فراهم نیاید؛ در غیر این صورت، آن کار، نه‌تنها مستحب نخواهد بود، بلکه عین گناه و حرام است؛ زیرا عمل واجب، با گناه جمع نمی‌شود؛ چه رسد به اینکه عمل مستحب، با گناه و حرام قرین شود.

اگر بخواهیم مصادیق مردم‌آزاری را در عزاداری‌ها بیان کنیم، موجب اطاله کلام خواهد شد؛ اما ذکر بعضی از آنها می‌تواند مانع ارتکاب آن از سوی هیئت‌های عزاداری شود.

برخی هیئت‌ها، حسینه‌های موقتی را در کوچه‌ها برپا می‌دارند که نه‌تنها مخل آرامش همسایگان، بلکه باعث بسته‌شدن راه می‌شود و آمدوشد مردم را دچار اختلال می‌کند. بدتر از آن، اینکه برخی جوانان در این مراکز اجتماع کرده، رفت‌وآمد زنان را با مشکل جدی مواجه می‌سازند. بدیهی است که این‌گونه اجتماع‌کردن، سبب ضایع‌شدن حق‌الناس و اذیت مردم را فراهم می‌سازد.

عده‌ای از عزاداران، به سبزه‌ها و گیاهان و گل‌ها و درخت‌های حاشیه خیابان‌ها و معابر و کوچه‌ها، آسیب جدی می‌زنند و زحمات چندین‌ماهه کارگران محیط زیست و شهرداری را از بین می‌برند. این عمل، افزون بر اینکه نوعی تعدی به حقوق محیط زیست گیاهی است، به‌عنوان یک عمل مجرمانه، دارای مجازات دنیوی و ضمان مالی است که بر عهده شخص قرار می‌گیرد.

به نظر مقام معظم رهبری، اگرچه اقامه مراسم و شعایر دینی در زمان‌های مناسب در حسینیه، از بهترین کارها و جزو مستحبات مؤکد می‌باشد، ولی واجب است که برگزارکنندگان مراسم و عزاداران، تا حدّ امکان، از اذیت و ایجاد مزاحمت برای همسایگان پرهیزند.^۱

---

۱. آیت‌الله خامنه‌ای، أجوبة الإستفتانات، م ۱۴۴۷.